

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo

Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales,
Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas
Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares:
Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, M.DC.LXXXIX.

Cap. CLXXVI. Collectivo nomine vocati, censentur vocati post patrem, &
non simul, etiam in collateralibus. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98388](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98388)

vicio affecta, & cum scientia juris alieni, nec in præjudicium anteriorum hypothecarum; & cum illa pecunia esset primò obligata aliis creditoribus, non potuit in eorum præjudicium compensari cum credito juniori, ut *ibid.* num. 40. *versic.* & eodem modo respondetur: ut optimè decisum fuit in Rota decis. 242. part. 4. *diversor.*

CAPUT CLXXVI.

Liberi colectivo nomine vocati, censentur vocati post patrem, & non simul, etiam in collateralibus. Conjuncta dispositio quando resolvatur in disjunctam. Proximioribus vocatis, datur quidem vocatio activa, sed inter ipsos non adest gravamen, nisi tractus temporis interveniat in gradu ipsorum. Renunciatio matris pro se, & hæredibus, & successoribus quibuscumque, quomodo noceat liberis & hæredibus renuntiantis.

S V M M A R I V M.

- 1 *Liberi censentur successivè vocati post patrem, & non simul, etiamsi agatur de collateralibus, quando sunt vocati per nomen collectivum.*
- 2 *Et hoc casu liberi censentur vocati per substitutionem vulgarem, maxime quando per verbum directum, instituo.*
- 3 *Quando testator processit ad plures substitutionum gradus, liberi colectivo nomine vocati censentur per fideicommissum vocati.*
- 4 *Intellige, ut hoc procedat, quando inter patrem & suos adsunt verba tractum temporis impor-*

- tantia, non autem quando sunt appposita inter alios vocatos.*
- 5 *Ius adeundi hereditatem spatio 30. annorum prescribitur.*
- 6 *Contra mulierem constante matrimonio currit prescriptio in bonis dotalibus, quando inchoata fuerat antequam nuberet.*
- 7 *Quando fideicommissum est injunctum sub duplici conditione, sæpè conjuncta propositio refertur in disjunctam ex presumptione mente testatoris, juxta sententiam Peregrini.*
- 8 *Fideicommissum injunctum sub duplici conditione quarum una est de fallo impossibili, sustinetur ex altera tantum conditione.*
- 9 *Liberi in conditione positi in prima substitutionis parte, non impediuntur venire tanquam vocati in secunda parte, in qua proximiores vocantur.*
- 10 *Quamvis proximiores sint vocati, non tamen ea eo sequitur quod inter illos fuerit factum fideicommissum reciprocum.*
- 11 *Fideicommissum hæredi sub duplici conditione impositum non extenditur regulariter ad alterius gradus.*
- 12 *Substitutio reciproca difficillius inducitur inter collaterales.*
- 13 *Si mater renuntiaverit fideicommissum, filii illius & hæredes non possunt admitti ad illius portionem.*
- 14 *Hæres etiam cum beneficio inventarij, tenetur approbare factum defuncti cui successit, usque ad concurrentiam valorum bonorum sub relictorum.*
- 15 *Renuncians generaliter omnibus iuribus, reservatis fideicommissis qua in futurum exerceat possent, censentur omnibus aliis non reservatis renuntiasse.*
- 16 *Proximiores inter se censentur vocati activè, & non passivè, & sic non sunt invicem gravati.*

Petrus testator instituit heredem fratrem suum Bertrandum & Suos.
Bertrandus habuit sex liberos, nempe

1 Antoniu hæredem, qui ultimo loco obiit si- ne liberis.	2 Franciscum coheredem, qui habuit quinque liberos, nempe	3 Catharinam,	4 Annam, qua sine libe- ris decessit.	5 Claram, qua reliquit libe- ros.	6 Andriam, qua sine liberis de- cessit.
	1 Bertrandum, qui filiu habuit	2 Ludovicum,	3 Petrum,	4 Margaretum,	5 Delphinum
	Antoniu, qui fuit hæres alte- rius Antonii, patrui sui ma- gri, ex illius re- stamento.				

Supponendum est quod post obitum Francisci, obierunt Catharina & Clara, relictis liberis: Anna verò, & Andriam nullis relictis liberis; & instituto per ipsas respectivè Antonio ipsarum fratris hærede universalis.

Ultimo loco obiit Antonius filius, & coheres dicti Bertrandi senioris, nullis relictis liberis, instituto hærede suo universalis altero Antonio filio dicti Bertrandi junioris, & pronepote suo ex fratre.

Contra quem, uti possessorem bonorum dicti quondam Petri, & hæredem illius mediatum uni-

versalem, prætendunt liberi superstites dictæ Clæræ sororis, & filiz dicti quondam Bertrandi senioris, ex testamento dicti Petri, tam ex persona propria, quam ipsorum matris, se vocatos esse per fideicommissum reale, & reciprocum, ad bona & hereditatem dicti Petri ipsorum propatui, necnon ad portiones, quæ dictis Antonio, Annæ, & Andriam mortuis sine liberis obverant, aut potuerant obvenire de dictis bonis, tam ante obitum dicti Bertrandi ipsorum patrui, ex institutione facta per ipsum Petrum de dicto Bertrando & suis, quam post ejus obitum ex illo fideicommissum præterito in dicto

testamento Petri appōito, quod reale, graduale, & reciprocum inter liberos, & descendentes Bertrandi existimant, & nunc ex propria persona, ut proximiores.

Ad quod quidem fideicommissum bonorum dicti Petri se vocatos esse prætendunt liberi dictæ Claræ, quamvis ipsa medio juramento, in suo matrimonii contractu huic prætensio fideicommissio renuntiaverit, absque eo quod pendente vita sua pro ejus parte fuerit reclamatum contra hujusmodi renunciationem, à cujus tempore lapsi sunt 35. anni, aut circa.

Ex quibus præsuppositis in factō, sequentes oriuntur difficultates. Prima, utrum ex institutione illa facta de Bertrando patre suo, & suis, liberi dicti Bertrandi nati de tempore obitus Petri censentur unā cum dicto Bertrando instituti, vel tantum per vulgarem vocati.

Secunda, ex quo nunquam prædicti liberi Bertrandi hæreditatem dicti Petri adierunt, casu quo fuissent unā cum ipsorum patre vocati, & lapsum sit tempus 50. annorum à die obitus dicti Bertrandi, tale jus censetur præscriptum, non obstante matrimonio dictæ Claræ.

Tertia, utrum cessante prima illa, & directā institutione, saltem dicta Clara, & alie filie dicti Bertrandi post ejus obitum censentur vocatæ ad fideicommissum bonorum dicti Petri ex illa substitutione supra enunciata, & in testamento dicti Petri appōita, necnon ad portiones dictorum Antonii, Annæ, & Andriæ, fratris, & sororum respectivè, sine liberis defunctorum.

Quarta, utrum isti liberi dictæ Claræ hodie agentibus, si veniant ex persona ipsius, obster renuntiatio per ipsam facta in suis capitulis matrimonialibus; & utrum ad probationem læsionis prætensæ admitti possint, stante tanti temporis lapsu, præcipuè cum agatur de jure quærendo, casu quo locus esset alicui fideicommissio.

Quinta, utrum isti liberi dictæ Claræ, si veniant ex proprio ipsorum capite, & ut proximiores, sint ex dictis substitutionis prætensæ verbis vocati, & pro qua parte, & an ad portiones eorum qui non agnoverunt fideicommissum, & alios hæredes instituerunt, quamvis sine liberis decesserint, censentur vocati, vel in totum exclusi, ex quo in defectum ipsorum matris per vulgarem tantum censentur vocati.

Ad primam questionem respondetur, liberos Bertrandi substitutos esse patri suo successivè, non autem simul cum patre fuisse admittendos. Ratio est, quia licet agatur de collateralibus, in quibus non aderat necessitas instituendi, sed solus ordo charitatis, & affectionis naturalis, quo casu regulariter pater, & filius simul vocati censentur: tamen quia institutio facta fuit per verbum collectivum, & suos, vocatio censetur facta ordine successivo; quia nomina collectiva important tractum successivum, & complectuntur plures personas, & gradus, ac tales qui poterant non extare, & per consequens non concurrere cum patre: ut tradit in puncto Mantic. de conjest. lib. 4. tit. 9. num. 28. Intrigliol. de substit. centur. 3. quest. 80. num. 20. Menoch. de præsumptionib. lib. 4. præsumpt. 70. num. 26.

Dictaque institutio, & vocatio suorum, debet intelligi per viam vulgaris, & non fideicommissariæ substitutionis, quia facta fuit per verbum *Instituo*, quod est merè directum: cum etiam, quia licet adesset verbum commune, tamen respectu Bertrandi, ejus liberi vel sui vocantur duntaxat per vulgarem,

intrando videlicet in locum Bertrandi, si ipse admitti noluisse, aut non potuisset: ut per DD. communiter in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. de liber. & posthum. Fular. de substitut. quest. 479. n. 14. Cancer. parte 1. cap. 1. de substitut. num. 121.

Sed tamen dubitari posset, ex eo quod testator digressus fuit ad plures substitutionum gradus, quo casu sui, aut alii colectivo nomine vocati, intelliguntur per fideicommissum substituti. Menoch. conf. 633. num. 20. Rot. decis. 320. num. 12. parte 1. recent. in fine. Siguidem, cum testator casu quo sui decederent sine liberis, substituerit proximiores, verisimile est quod sicuti istos remotiores per fideicommissum vocavit, ita, & multo magis nepotes ex fratre, quos cæteris proximioribus prædilexit. Et licet primo casu, dum Bertrandum, & suos, instituit hæredes, clausula institutionis ad solam vulgarem referri debeat, maximè ex natura illius verbi directi, *Instituo*; tamen in sequenti casu, videlicet Bertrando moriente sine liberis, videtur dicendum liberos liberorum Bertrandi, per fideicommissum fuisse vocatos, sicut proximiores per fideicommissum vocati facere, qui minus dilecti sunt: Rot. decis. 495. n. 2. in 4. conjectura, parte 4. diversor. Fular. de substitut. q. 476. n. 11. & 12.

Hic difficultati respondetur quod quicquid sit de clausula substitutionis, de qua agemus in tertia quæstione, verius est liberos per illam clausulam, & suos, non censi per fideicommissum vocatos, sed tantum per vulgarem; quia tractus temporis non est appositus inter Bertrandum, & suos; & propterea natura dictionis collectivæ non alterat ordinem vulgaris: ut notavit Fular. quest. 479. n. 1. Calanar. conf. 49. & decisum fuit cum magna causæ cognitione, per Rotam Romanam, decis. 357. parte 1. recentior. ubi num. 8. respondetur ad dictas conjecturas, quod non est inconveniens substitutionem inter patrem, & filios esse vulgarem, & in cæteris gradibus fideicommissariam: & num. 6. ostenditur tractum temporis in uno gradu appositum non operari fideicommissum in aliis gradibus: Et licet contrarium fuerit decisum decis. 97. parte 4. recentior. tamen illa decisio fuit revocata dicta decis. 357. parte 1.

Ad secundam quæstionem respondetur, dubitationem esse superfluum; cum supra ostensum fuerit, liberos Bertrandi non esse insimul cum patre vocatos; sed duntaxat successivè, quia dubium primi capitis in eo duntaxat consistebat, utrum essent vocati per vulgarem, an verò per fideicommissariam.

Nihilominus tamen pro majori elucidatione respondetur, posito sine præjudicio veritatis, quod liberi Bertrandi senioris essent vocati simul cum patre, Clara excluderetur per præscriptionem à petitione hæreditatis Petri testatoris, cum à tempore mortis ipsius lapsi fuerint anni 50. jus autem adeundi hæreditatem præscribitur spatio 30. annorum, absque eo quod possit opponi de mala fide Bertrandi, vel ejus hæredum; quia agitur de jure quærendo; & pender à voluntate hæredis adire, vel non adire: & propterea, donec Clara animum suum circa aditionem declaraverit, Bertrandus, vel ejus hæredes fuerunt exempti à mala fide; & ideo præscripserunt: Mohedan. decis. 2. de præscriptionib. num. 2. Balb. de præscript. 2. parte tertiæ partis principalis, quest. 13. num. 9. & 11. Thesaur. jun. lib. 1. q. 41. num. 7. Gratian. decis. 4. num. 15. Rot. decis. 180. num. 8. parte 2. diversor.

Nec obstat, si dicatur quod adversus dominam Claram,

Claram, durante matrimonio, nulla potuit curre-
re præscriptio.

- 9 Quia responderetur objectionem procedere, si præ-
scriptio sumeret initium post contractum matri-
monium; si enim jam initium habuisset, matrimo-
nium superveniens non impediret cursum præscrip-
tionis: per text. in l. si fundum, ff. de fund. dotali.
Boër. decis. 329. in fine, & decis. 328. num. 4. versic.
& adverte: Bald. de præscript. 1. parte 6. partis prin-
cipalis, n. 10. Ergo sequitur, dominæ Claræ cucur-
risse præscriptionem constante matrimonio, quæ
jam erat cepta ante matrimonium.

Ad tertiam quæstionem responderetur, verius vi-
deri in vim dicti testamenti (cessante, prout cessat,
prima illa, & directa institutione) vocatas fuisse
filias Bertrandi per fideicommissum ad portionem
Antonii, Annæ, & Andriæ, fratris, & sororum
sine liberis defunctorum: quia testator Bertrandum
hæredem sub duplici conditione gravavit; prima
scilicet, si Bertrandus sine liberis decesserit; secun-
da, si liberi Bertrandi sine liberis decesserint: licet
autem regulariter quando substitutio facta est sub
duplici conditione, requiratur existentia, & verifica-
tio utriusque conditionis, l. si hæredi plures, ff. de
condit. & demonstr. atque in propriis terminis non

- 7 pauci DD. ita existimaverint: ¶ tamen difficile erit
pro hac parte iudicium obtinere, propter autho-
ritatem Peregrini, quæ magna est in materia fidei-
commissorum, qui censuit quod licet Bertrandus
hoc casu sit sub duplici conditione gravatus, copu-
la nihilominus resolvitur in disjunctivam, cum sit
impossibile utramque simul verificari, & una cum
alia sit incompatibilis: quia si Bertrandus liberos
non haberet, frustra tractaretur de morte libero-
rum Bertrandi sine liberis: ratione cujus incom-
patibilitatis copulativa resolvitur in alternativam,
quidquid in contrarium dixerit Ruyn. qui propte-
rea reprehenditur à Peregrino de fideicommiss. art. 12.
num. 18. & Fusario quest. 455. n. 24. ¶ Verissimum
enim est, fideicommissum sub duabus conditioni-
bus relictum, quarum altera sit impossibilis de jure,
vel de facto, ex altera tantum conditione sustineri.
Alciat. conf. 165. n. 2. lib. 9.

Nec obstat, si dicatur, liberos Bertrandi non
esse comprehensos sub nomine proximiorum, & sic
esse tantum positos in conditione, non autem dis-
positivè vocatos.

- 9 Quia responderetur verius esse, quod isti quoque
liberi sub vocatione proximiorum comprehendan-
tur, ut bene explicat Fusar. conf. 24. num. 15. cum
isti liberi sint proximiores, & uti tales ad fideicom-
missum admittendi: Peregrin. conf. 56. num. 16. &
segg. volum. 5. & num. 22. ne portio filiorum jure
substitutionis vadat in remotiores. Fusar. conf. 60.
num. 24. Quamvis igitur liberi sint tantum positi
in conditione in prima parte substitutionis, non
impediuntur admitti in sequenti parte dispositiva,
facta in favorem agnatorum seu proximiorum, ut
probat præfati Doctores.

- 10 Non tamen existimandum est, aliquod hic ad-
esse fideicommissum reciprocum, cum substitutio
non fuerit facta expresse in tota hæreditate, nec ul-
timo morienti, nec proximiores in infinitum vocati
cum aliqua clausula perpetuitatem denotante, nec
consideratus fuerit favor agnationis per exclusio-
nem fœminatum; quibus non concurrentibus, ma-
gis communis opinio Doctorum concludit juxta
Angel. non esse inductam reciprocam substitutio-
nem, ut post plures tenuit Rot. decis. 646. num. 3. in
fin. & n. 4. in princ. parte 4. recentior.

Maximè cum gravamen non fuerit junctum
personis, nec de ultimo moriente facta mentio: ideo
fideicommissum à solo Bertrando primo hæ-
rede gravato sub duplici illa conditione relictum
videtur, ita ut ipse fuerit gravatus, & non ejus li-
beri, à quibus nihil expresse relictum fuit. Peregr.
d. artic. 12. num. 6. & 9. ubi dicit hoc esse communis
receptum: idem Peregrin. conf. 2. num. 21. & se-
gg. volum. 6. faciunt tradita per eundem art. 13. num. 8.
¶ Multum etiam facit, quod hic non agitur de de-
scendentibus, sed de collateralibus, inter quos est
cilius reciproca fideicommissaria inducitur, ut per
Fusar. conf. 154. num. ult.

Ad quartam quæstionem Responderetur, quod be-
beti Claræ propter ejus renunciationem excludit-
tur à petitione fideicommissi, sicut ipsa Claræ
clausa fuisset: quia cum hæreditatem maternam ac-
ceptaverint, etiam si talis acceptatio fuerit cum
necicio inventarii; tamen non possunt impedire
factum matris: l. cum à matre, Cod. de rei vindic.
atque ita post longam disputationem concludit
Thesaur. jun. lib. 2. quest. 90. num. 6. & 7. ¶ Cum
hæres, etiam cum inventario, teneatur approbare
factum defuncti usque ad concurrentiam valoris
bonorum ipsius: Fusar. de substit. quest. 597. n. 1.
ubi multos allegat: Peregrin. de fideicommiss. art. 3.
num. 13. Pinel. in l. 1. part. 3. Cod. de bon. maternis,
num. 79. & num. 81. Cum igitur Clara in contractu
sui matrimonii renunciaverit in favorem Antonii
& Francisci, fratrum suorum, omnibus jurebus,
nominibus, & actionibus, quas poterat habere
de præfenti, vel in futurum, & super bonis, &
hæreditate, ac successibus petri, & Bertrandi
patris, & avunculi respectivè, prædecessorum suo-
rum, & maritis suæ; & nominatim ac per expres-
sum juri substitutionis & fideicommissi, quod
posset habere vel prætere in vim testamenti
dicti Petri, cujus ipsi facta fuit lectura, & explicatio,
dataque sibi plena informatione dicti testa-
menti, cum expresse, quod dicta renunciatio
fiebatur tam pro ipsa, quam pro ipsius hæredibus
& successoribus quibuscumque; sequitur, filios
& hæredes ipsius nullo modo admittendos ad
adversus dictam renunciationem, amplius reser-
vatis, & cum clausulis valde prægnantibus excep-
tam: ut copiose comprobant Adent. ad Rot.
decis. 154. num. 6. Videatur de hac quæstione
de substit. q. 560. num. 10. & sequenti, & quest. 597.
& 597. num. 2.

Et cum fideicommissum purificatum fuerit
per obitum Antonii, quam Clara, & Andriæ
vivente adhuc Clara, res videtur extra dubium po-
sita, propter renunciationem Claræ, cum clau-
sula ne jura adjuncta, per quam Antonius & Fran-
ciscus successerunt in jus dictæ Claræ, quæ non
solum cessit jura fideicommissi jam dictæ, sed
etiam in futurum deferenda, nihil proinde sit re-
servando nisi jura fideicommissi, quod in finem
fieri posset, & jura successione ab intestato: per
quam reservationem censetur renunciatio com-
bus, & quibuscumque jurebus, etiam non excep-
tis, quia exceptio firmat regulam in omnibus ca-
sibus non exceptis: l. quæritur, §. denique, ff. de
fund. instrum. Gloss. in rubric. de regul. jur. cum li-
millibus.

Et ideo neque ex persona propria admitti possunt
liberi Claræ, quamvis non essent matris hæredes
cum Antonius, & Franciscus, mediante clau-
sula ne jura adjuncta, successerint in dicto hæ-
re commisso ex persona Claræ, ultra quam substitutio

16 tio protendi non potest: † quia inter proximiores, uno semel admisso, ceteri in totum excluduntur, cum vocati sint activè, sed non passivè: Cancr. d.cap.1. de substitut. num.121. versic. Insuper prædicta: Theaur. jun. lib.2. q.95. num.15. Surd. decis. 346. num.18. & segg. Gratian. discept. forens. cap.285. n.1. Peregrin. conf.23. num.15. & 16. vol.4. non obstante clausula codicillari, Rot. decis.486. num.27. parte 1. recent.

Et ex his resolvitur quinta difficultas, quia ex substitutione activa proximorum, nihil inferri potest ad passivam: Cancr. loco citato, num.122. Surd. conf.315. num.13. Ergo Clara non censetur gravata de restituendo liberis, sed illius jura cessa Antonio, & Francisco apud ipsos remanserunt exempta, & immunia ab omni prorsus onere, & gravamine substitutionis, & fideicommissi.

CAPUT CLXXVII.

Quando majori, vel minori concedenda, vel deneganda sit in integrum restitutio adversus juramentum decisorium. Probatio per confessionem adversus illud juramentum admittitur; si tamen illam factam fuisse post juramentum probatum fuerit. Quid si nova instrumenta, aut novos testes repertos esse proponatur, & ex illis detegeretur perjurium.

SUMMARIVM.

- 1 Post præstitum juramentum litis decisorium, peti potest à Iudice, ut se ex officio informet de veritate facti, & probationes recipiat. Sed vide inferius.
- 2 In causa restitutionis in integrum adversus delationem juramenti, licitum est antiquas probationes novis testibus coadjuvare ad detegendum perjurium.
- 3 Quod non solum locum habet quoad productionem instrumentorum, sed etiam testium.
- 4 Et maxime si attestations non fuerint publicatae.
- 5 Quando dubium est utrum probationes sint admittenda, Iudex potest illas admittere, ita tamen ut ponantur ad partem.
- 6 Exceptio jurisjurandi est exceptio litis finita, & impedit litis ingressum.
- 7 Juramentum decisorium postquam est præstitum, non potest retractari sub prætextu perjurii.
- 8 Qui post rem judicatam patitur de ea cognosci, sibi præjudicat.
- 9 Majori quibus ex causis concedatur restitutio adversus delationem juramenti decisorii.
- 10 Difficilius admittitur probatio per testes in causa restitutionis in integrum adversus delationem juramenti decisorii, quam per instrumenta.
- 11 Post præstitum juramentum decisorium nemo admittitur, etiamsi nova instrumenta producere velit.
- 12 Limitatur, nisi per hujusmodi instrumenta detegeretur partis perjurium.

13 Nunquam debent admitti testes adversus juramentum decisorium jam præstitum.

14 Admittitur probatio per confessionem partis factam, non quidem ante, sed post juramentum præstitum.

15 Articuli non sunt admittendi contra juramentum decisorium producti.

16 Etiam in juramento necessario non sunt admittendi testes, postquam producere volens est exclusus à suis dilationibus.

17 Ne quidem minor restituatur in integrum adversus juramentum decisorium, quando ante illius delationem fecit exactam diligentiam ad habendas probationes.

Cum dubitaretur, utrum licitum esset producere testes super articulis in causa principali productis, super qua juramentum delatum, & præstitum fuit; an verò duntaxat super novis articulis productis in causa restitutionis in integrum adversus juramenti delationem, & præstationem intentata.

Dicebat aëtrix, quod super omnibus testes admitti debebant: quia licet post præstitum juramentum nihil ulterius querendum sit, tamen potest implorari Judicis officium, ut se informet de veritate, & testes examinet, aut alias super ea recipiat probationes: ut bene comprobatur Caroc. de juramento decisorio, quest.4. nona quest. princip. n.3. & segg.

Et quando probationes antiquæ coadjuvantur à novis, licitum est in causa restitutionis in integrum adversus juramentum decisorium uti tam antiquis quam novis probationibus: Caccialup. in l. admonendi, ff. de jurejurando, num.15. ubi dicit quod vix aliquis reperietur, nisi sit rationis expertus, qui neget antiquas probationes conjungendas esse cum novis, ad detegendum perjurium: & dicit non ob stare textum in d.l. admonendi, in verbo Solus, quia intelligit quod sola de novo producta sufficiant, si sola probent: si verò sola non probent, conjungantur cum antiquis. † Quod non solum in instrumentis locum habere volunt DD. sed etiam in testibus: ut per Rayner. de Forlivio in d.l. admonendi, num.10. † præsertim cum in casu de quo agitur, non fuerint publicatae attestations: Oddo de restitut. in integr. quest.76. num.23. versic. Sed ego non consensio.

Si igitur testes jam examinati conjungendi sunt cum probationibus de novo repertis, multò magis super primis articulis testes de novo reperti examinari poterunt.

Secundò, quia cum dubium esse possit, utrum probationes faciendæ futuræ sint sufficientes ad detegendum perjurium, non videtur injuria fieri alicui, si examen testium ponatur ad partem, cum testes eo modo producti nullam fidem faciant, si de jure admitti non debuissent: cum hoc boni Judices facere soleant ad truncanda incidentia: Surd. conf.311. num.74. Vestrius in praxi, libro 6. capite 2. numero 14. circa medium, versic. Quia verba important.

Sed in contrarium dubium faciebat, quod cum primi articuli fuerint producti ante delatum, & præstitum juramentum, si liceret testes examinari super primis articulis, decideretur questio principalis, & tacite recederetur ab effectu juramenti decisorii: cum exceptio juramenti præstiti, sit exceptio litis finitæ, & propterea impediat litis ingressum: Caroc. de juramento litis decisorio, quest.1. nona